

Der er altsaa efter min Opfattelse ikke nogen virkelig Grund til at antage, at det, det her drejer sig om, er noget, der kan betragtes som private Institutioner, som private Klostre. De er oprettet for offentlige Midler, og jeg skønner ikke rettere end, at der ved Forfatningens Indførelse her i vort Land er sket en Forsømmelse derved, at man ikke har overført disse Stiftelsers Formuer og alt, hvad der dertil hørte, til Statens Regnskaber, til Finanslovbudgetterne. Det burde efter min Mening være gaaet med disse Stiftelser paa tilsvarende Vis, som det gik med Sorø Akademi, der jo for øvrigt var en ganske privat Besiddelse og for saa vidt ikke kan sammenlignes med Vallø og Vemmetofte. Sorø Akademi var en ganske privat Stiftelse, idet Sorø Akademis Midler, Jordegods og alt, hvad dertil i en lang Aarrække hørte og for Hovedpartens Vedkommende hører den Dag i Dag, stammer fra Gaver fra Skjalm Hvides Slægt og yderligere fra Ludvig Holbergs testamentariske Bestemmelser, hvori hans store Jordegods overdroges til Sorø Akademi; dette Gods bestod bl. a. af 1 000 Tdr. Hartkorn. Endvidere blev der tillagt Sorø Akademi de Kalkreuthske Godser ifølge testamentarisk Bestemmelse af den paagældende Slægt. Der var en Tid, da der hørte en Smule offentlig Ejendom under Sorø Akademi, nemlig Maribo Ladegaard. Men som Vidnesbyrd om, hvorledes man i de Tider betragtede Besiddelsesforholdet, kan nævnes, at man fra de magthavendes Side en Gang fandt paa, at nu skulde dette Forhold bære op, og saa løsnede man ganske simpelt Maribo Ladegaard fra Sorø Akademi. Derved borttog man de offentlige Midler, som havde været der, og det var altsaa en rent privat Institution. Ikke des mindre overførtes Sorø Akademi ligesom forskellige Universitetsmidler til Finansloven og har været Genstand for Beslutning af Lovgivningsmagten i Aarene siden da. Der er paa dette Omraade sket en Udvikling, som maaske ikke, hvis vi ser paa Bogstaven, falder sammen med de oprindelige Bestemmelser om Anvendelsen af Sorø Akademis Midler. Man har — det kan enhver se ved at læse Finansloven og Anmærkningerne — anvendt af Sorø Akademis Midler Penge til Landbohøjskolen, til Veterinærskolen, til Seminarierne, Højskolerne, Højskoleelever og Landbrugsskolerne o. s. v., noget, der af gode Grunde ikke var tænkt paa, den Gang Sorø Akademi oprettedes. Den Udvikling, der er foregaaet, svarer til vor Tids Opfattelse af de Tanker, som maa have gjort

sig gældende hos dem, der oprettede Sorø Akademi, og jeg vil, naar vi vender os til Vallø og Vemmetofte Klostre, have Lov til at sige, at det er min bestemte Opfattelse, at om de Mennesker, der oprettede de paagældende Stiftelser, den Dag i Dag stod op af deres Grave, vilde de ikke kunne kende Stiftelserne og deres Virkemaade, de vilde ikke finde ret meget tilbage af det, de havde besluttet, den Gang Stiftelserne blev sat i Virksomhed.

Jeg nævnte før, at der krævedes ganske særlige Betingelser for at blive indskrevet i Vallø adelige Stiftelse, og at de Krav, som efterhaanden ikke kunde imødekommes; maatte man gennem Tiderne ændre og rette paa. Forholdet er det, at de Fundatser, man i Længden ikke fandt det passende eller forsvarligt at opretholde, blev forandret gennem Tiderne mange, mange Gange, jeg tror for Vallø Vedkommende over et Dusin Gange. Forandringerne er godkendt af Statens Repræsentanter. Det var først Enevoldsmagtens Konger, senere blev det den konstitutionelle Konge i Forbindelse med de ansvarlige Ministre.

Min Hensigt med de Bemærkninger, jeg her fremsætter vedrørende dette gamle Stridsspørgsmaal, er naturligvis at slaa til Lyd for Bestræbelser i Retning af at komme ind paa en bedre Anvendelse af de kolossale Midler, som der her er Tale om, og som fremdeles i alt for stor Udstrækning er forbeholdt privilegerede Slægter. Formuerne, der hører til disse Stiftelser, er vokset ganske betydeligt. Da C. Berg i sin Tid i Folketinget talte om Spørgsmaalet, anslog han Formuerne til mellem 30 og 40 Mill. Kr.; de er antagelig betydeligt større i Dag, men hvor meget det drejer sig om, ved jeg ikke. Men jeg ønsker altsaa at slaa til Lyd for Bestræbelser i Henseende til at faa Midlerne anvendt paa en mere tidssvarende Maade og bl. a. faa afskaffet det, der burde være afskaffet straks efter Forfatningens Indførelse, den Gang da man fastsatte, at enhver i Lovgivningen til Adel, Titel og Rang knyttet Forret var afskaffet. Der er maaske en og anden, der vil sige, at der staar: „Enhver i Lovgivningen“, og Lovgivningen begyndte først efter 1849. Deroverfor ønsker jeg at sige, at de kongelige Reskripter og Resolutioner, der udstedtes før Forfatningens Indførelse, maa jo betragtes som Love og Anordninger paa samme Maade, som man nu om Dage betragter den Slags, og at man altsaa her staar overfor et Spørgsmaal, som Lovgivningsmagten maa have Lov til at have Opmærksomheden henvendt paa. Jeg mener at have